

Sempre trobava el moment per llegir, el seu germà li duia novel·les, llibres d'enciclopèdies, biografies...Diu que sa mare llegia més que ella.

Un dia, quan tenia 19 anys, anant de passeig amb na Bel Marions, va conèixer el seu home, Joan Amengual Negre, *Garrotets*, bon jugador de futbol. Varen festejar 4 anys només els dissabtes i diumenges perquè en Joan treballava a la garriga tallant pins amb els seus germans. Els casà don Jordi Vanrell dia 24 de juny de 1949 dins la capella de la Puríssima. Na Margalida conta que n'Antònia *Faneta* fou la primera en casar-se a l'Altar Major ja que havien de pagar 5 duros per a casar-s'hi i altres 5 duros per utilitzar el portal Major. Ho celebraren amb xocolata i ensaïmades a ca la núvia. El vestit li feu na Francisca *Rabiosa*. De regals va rebre una bateria de cuina del Ram que li comprà a mitges el seu home i una cunyada; també doblers i una vaixel·la de test que en un any es va rompre. Es mudaren al pis damunt la barberia on hi visqueren 10 anys per després passar al número 14 del carrer Vinyetes on actualment resideix.

De casada només va fer feina un any a la Fàbrica. Així mateix, durant dos estius, va seguir aprenent *Corte* amb na Francisca Gamundí, *Rabiosa*. El matrimoni va tenir tres filles: Magdalena, Maria i Margalida.

Fa 32 anys que quedà vídua. De jubilada li ha agradat molt llegir (*Los Pilares de la Tierra, El tiempo entre costuras, La Catedral del Mar...*), cosir i caminar. Amb la lectura ha viatjat molt de pensament, ja que és molt *marejadissa*.

Té 5 néts i 5 renéts. Actualment encara fa un poc de randa, segueix documentals, sèries i debats per televisió, llegeix (recorda *El secreto de una madre*, un dels millors llibres que ha llegit i que li deixà na Catalina Sabater) i es va recuperant d'una important rompuda de fèmur. Diu que mai ha necessitat sortir i *veinadejar*, a casa sap estar ocupada.

Reconeix que l'època més bona de la seva existència fou la de joveneta. També detindria els temps en la infantesa de les seves filles. Per a ella el més saludable és la tranquil·litat i front a la malaltia hi posa conformitat. No ha estat mai capritxosa. Dóna gràcies a la vida perquè va topar amb un home molt bo. La mort de la seva filla Maria fou un cop molt dur. Expressa que la família és *el que més importa*. Afegeix que la salut ha estat una bona companya de viatge. No és ploradora, és forta, és amiga de tothom i sempre destaca no fer mal a ningú (*El pecat es pot dir però mai el pecador*).

Ho organitza:

Ho patrocinen:

Hi col·laboren:

Parròquia de Sant Mateu, Associació de Persones Majors, Xeremiers Grallalsac, Escola de Ball de Bunyola, Coral Polifònica, Colla Gegantera i Club de Cotxes Antics de Mallorca.

HOMENATGE A MARGALIDA QUETGLAS ESTARELLAS EN EL SEU CENTENARI

12 d'agost de 2023

MARGALIDA QUETGLAS ESTARELLAS

Palouina

Va néixer dia 12 d'agost de 1923 en el núm. 14 del carrer Major. Té 100 anys. Els seus pares nomien Guillem Quetglas Cañellas, *Palouí* i Coloma Estarellas Aleñar, *Cabussona*. És la segona de sis germans: Antoni, ella, Pedro, Guillem, Pedro i Anita. Son pare era picapedrer i barber. Hi havia cafè i barberia allà on vivien. Sa mare era mestressa de casa, tenia cura dels infants i va dur el cafè de la barberia fins que nasqué el primer fill.

Quan tenia 3 anys va anar a escola amb les monges franciscanes a la *Costureta de baix*. Més tard passà a *La Segona* amb sor Dulcina, amb qui va aprendre a llegir i els números. Després d'haver combregat va anar a *La Primera* amb sor Maria Rosa. De tot el que feia a l'escola, el que més li agradava era la lectura i fer labors de ganxet i creueta.

Conta que quan tenia 5 anys va aplegar una pneumònia. Tothom es pensava que se moriria, també el metge Toni. Per consell d'un bon amic de la família i seguint les indicacions d'una *curandera*, na Margalida feia bavarades d'eucaliptus i d'altres herbes, amb un pedaç cobrint el cap. Així va anar netejant els pulmons i es va salvà. Deien que havia estat un miracle.

Quan tenia 10 anys va passar a l'escola pública on aprengué primer amb dona Joana Salvà Bolívar i més tard amb la seva germana, dona Catalina, de qui té molts bons records i diu que *amb ella vaig aprendre tot lo que sé*. Fins i tot un dia li regalà uns guants de ganxet perquè tenia les mans plenes de sedes. Aprenien en castellà però xerraven en mallorquí. Resaven el rosari cada dia. El matí penjaven la bandera republicana i seien a bancs de fusta. Recorda nines de l'escola: Catalina Castell, Catalina Estarellas, Catalina Ferrer, Catalina Mateu, Margalida Cañellas. Feien el *recreo* en el carrer i també les sessions de gimnàstica. Era el temps de la guerra. Na Margalida conta que a la carretera Nova,

davant can Cavaller hi havia una cuneta on s'hi amagaven quan sentien les sirenes i començaven els bombardejos. També hi anaven veinats com la madona de *can Batlet* que, de tan de regiró, s'acubava i la mestra havia de tenir a mà l'esperit. Quan arribava el perill sonava la campana de l'església. Na Margalida diu que des de la Plaça, veia passar els falangistes que disparaven a les avionetes republicanes. Recorda que un dia va veure com davallaven

un home de Múrcia que s'havia refugiat a La Comuna, l'havien apressat i sentí com una bunyolina exaltada cridava: *Matau-lo!* Explica que aleshores, hi havia manca de tot. Tenien una cartilla de racionament i ella es va assabentar que la seva mare estava embarassada en llegir el paper que hi havia damunt la foganya on es donava l'avis a l'Ajuntament que aviat tendrien *una altra boca per alimentar*.

Per jugar, la Plaça era seva. Hi arribaven amb el berenar a la boca. Jugaven a figuretes, juli, bolles... Un any, per iniciativa de n' Andreu Estarellas, *Vendo*, el metge Toni Estarellas i altres pares, es creà "La unió de pares escolares". Organitzaren excursions i altres divertiments com la celebració per a *ensalzar los vinos de España* a la sala *Hogar*. Na Margalida anava vestida amb una falda groga amb 3 *parfalans* de tela *tana* (malla reixada molt barata) acabada en una riveta negra de cinta d'Escòcia. També duia un *corpiño* negre i un *ponpon* al cap. Va tenir molt d'èxit.

En tenir 14 anys deixà l'escola per anar a triar bessó a escarada a Can Fil, on guanyava un duro diari. Mentrestant, continuava ajudant a la barberia ja que la seva mare no tenia bona salut. Diu que *emmidonaven fins i tot les bates, els baveralls i els pentinadors* perquè el pèl no s'hi aferrés i no piqués. En tenir 16 anys començà a treballar a la fàbrica de teixits on feia de teixidora. Primer utilitzava el cotó i després la seda. Li agradava molt aquesta feina. Enfilava les llançadores. La seva sala es deia *El Rancho Grande*; era una nau molt grossa plena de gent i màquines. Recorda altres *fabricantes*: Bàrbara *Catiu*, Antònia *Mestres*, Margalida, Coloma i Francisca *Abelles*, Margalida *Cartera*, Antònia *del Forn*, germanes *Mondoies*, Miquela *Colleta*... Hi va treballar durant 10 anys. Conta que un dia per Nadal, les dones s'assabentaren que els homes havien rebut un *aguinaldo* i elles no. Llavors na Margalida *Abella* les va reunir a totes i decidiren, després de dinar, no entrar a la feina. A partir d'aquell dia, per Nadal, tothom rebia *aguinaldo*.

El temps de lleure, sortia a *fer el passeig* amb na Francisca Gamundí, *Rabiosa* i altres amigues. Només arribaven fins *can Cavaller*. Ella era molt tímida. Va aprendre de cosir amb mestra Coloma *Estanyera*. Recorda que en temps de la guerra no es podia comprar roba i un dia va agafar una jaqueta de la mare, la va desfer i se'n va fer una peça amb la tela girada al revés.